

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

ЗАТВЕРДЖЕНО
на засіданні кафедри
міжнародних економічних відносин
Протокол № 1 від 28.08.2023 р.

ПОГОДЖЕНО
Проректор з навчально-методичної роботи

Каріна НЕМАШКАЛО

МІЖНАРОДНИЙ РУХ КАПІТАЛУ ТА РОБОЧОЇ СИЛИ

робоча програма навчальної дисципліни (РПНД)

Галузь знань 29 «Міжнародні відносини»
Спеціальність 292 «Міжнародні економічні відносини»
Освітній рівень перший (бакалаврський)
Освітня програма «Міжнародний бізнес»

Статус дисципліни обов'язкова
Мова викладання, навчання та оцінювання українська

Розробник:
к.е.н., доцент

Аліна ЛИТВИНЕНКО

Завідувач кафедри
міжнародних економічних
відносин

Ірина ОТЕНКО

Гарант програми

Наталія ПАРХОМЕНКО

Харків
2023

ВСТУП

Важливою формою міжнародних економічних відносин є переміщення капіталу між країнами, або його вивезення. Це процес вилучення частини капіталу з національного обороту даної країни і застосування його в економічній діяльності інших країн.

Причинами міжнародного руху капіталів є передусім відносний надлишок капіталу в даній країні, його перенакопичення. За таких умов застосування частини капіталу в національній економіці приводить до зниження його прибутковості. Тому в пошуках вигіднішого застосування капітал виходить за межі національної економіки і застосовується в тих країнах, де його прибутковість набагато вища.

Важливою причиною міжнародного руху капіталів є загострення проблеми збуту товарів на зовнішніх ринках. Нерідко країни застосовують заходи протекціонізму для обмеження ввезення товарів на національний ринок. З метою їх подолання і використовується ввезення капіталу до такої країни, що дає змогу організувати виробництво.

Мета вивчення навчальної дисципліни полягає у формуванні у здобувачів знань і навичок прийняття ґрунтовних управлінських рішень щодо переміщення капіталу між країнами.

Завданнями навчальної дисципліни є формування у здобувачів загальних основ з аналізу закономірностей та особливостей розвитку світового ринку, отримання необхідних знань з питань діяльності провідних країн у зовнішньоекономічній діяльності, особливостей міжнародних відносин, економічних явищ та процесів у міжнародній сфері на основі розуміння категорій, законів; виділяючи й узагальнюючи тенденції, закономірності функціонування та розвитку світового господарства з урахуванням причинно-наслідкових та просторово-часових зв'язків.

Об'єктом вивчення дисципліни є процес визначення функціональних особливостей та взаємозв'язків міжнародного руху капіталу та аналіз впливу глобалізації на ринок праці, що дає змогу оцінювати зміни міжнародного середовища.

Предметом навчальної дисципліни є принципи, форми і методи, що дозволяють розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері міжнародного руху капіталу, а також розуміти та застосовувати чинне законодавство, міжнародні нормативні документи і угоди, довідкові матеріали, чинні стандарти і технічні умови у сфері міжнародних економічних відносин.

Результати навчання та компетентності, які формує навчальна дисципліна визначено в табл. 1.

Таблиця 1

Результати навчання та компетентності, які формує навчальна дисципліна

Результати навчання	Компетентності, якими повинен оволодіти здобувач вищої освіти
PH 7	ЗК 12
PH 8	СК 11
PH 11	СК 4
PH 16	ЗК 7
PH 17	СК 13
PH 24	ЗК 12
PH 26	СК 6
PH 19	СК 12
PH 20	СК 13
PH 8, PH 9, PH18	ІК

де, ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні завдання у сфері міжнародних відносин у цілому та міжнародних економічних, зокрема, професійної діяльності (у т.ч. у процесі навчання), що передбачає застосування новітніх теорій та методів при здійсненні комплексних досліджень світогосподарських зв'язків.

ЗК 7. Навички використання інформаційних та комунікаційних технологій.

ЗК 12. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

СК 7. Здатність аналізувати теорії та механізми реалізації міжнародних валютно-фінансових і кредитних відносин.

СК 4. Здатність обґрунтовувати особливості реалізації форм міжнародних економічних відносин на мега-, макро-, мезо- і мікрорівнях.

СК 6. Здатність аналізувати міжнародні ринки товарів і послуг, інструменти та принципи регулювання міжнародної торгівлі.

СК 11. Здатність проводити дослідження економічних явищ та процесів у міжнародній сфері з урахуванням причинно-наслідкових та просторово-часових зв'язків.

СК 12. Здатність використовувати нормативно-розпорядчі документи та довідкові матеріали при здійсненні професійної діяльності у сфері міжнародних економічних відносин.

СК 13. Здатність проводити оцінку та аналіз безпекової компоненти у міжнародних економічних відносинах.

PH 7. Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати.

PH 8. Розуміти, виділяти й описувати нові явища, процеси й тенденції глобального розвитку, механізми й інструменти реалізації економічної політики та світових інтеграційних / дезінтеграційних процесів, у тому числі та євроатлантичної інтеграції.

PH 9. Розуміти і вміти застосовувати, відповідно до інших вимог освітньої програми, сучасні теорії та методи розв'язання спеціалізованих складних задач і практичних проблем у сфері міжнародної торгівлі товарами та послугами, міжнародного руху капіталу, міжнародних валютно-фінансових та кредитних відносин, мобільності людських ресурсів, міжнародного трансферу технологій.

PH 11. Обґрунтовувати власну думку щодо конкретних умов реалізації форм міжнародних економічних відносин на мега-, макро-, мезо- і мікрорівнях.

PH 16. Демонструвати знання про стан досліджень міжнародних економічних відносин та світового господарства у міждисциплінарному поєднанні із політичними, юридичними,

природничими науками.

РН 17. Визначати причини, типи та характер міжнародних конфліктів і суперечок, обґрунтовувати і застосовувати економічні, юридичні та дипломатичні методи і засоби їх вирішення на міжнародному рівні, відстоюючи національні інтереси України.

РН 19. Розуміти та застосовувати чинне законодавство, міжнародні нормативні документи і угоди, довідкові матеріали, чинні стандарти і технічні умови тощо у сфері міжнародних економічних відносин.

РН 18. Досліджувати економічні явища та про у міжнародній сфері на основі розуміння категорій, законів; виділяючи й узагальнюючи тенденції, закономірності функціонування та розвитку світового господарства з урахуванням причинно-наслідкових та просторово-часових зв'язків.

РН 20. Відстоювати національні інтереси України з урахуванням безпекової компоненти міжнародних економічних відносин.

РН 24. Обґрунтовувати вибір і застосовувати інформаційно-аналітичний інструментарій, економіко- статистичні методи обчислення, складні техніки аналізу та методи моніторингу кон'юнктури світових ринків.

РН 26. Управляти міжнародним бізнесом, формувати, розробляти та реалізовувати стратегії щодо управління персоналом міжнародної компанії, маркетингової, конкурентної, інноваційної, фінансової діяльності та інші з урахуванням напряму діяльності суб'єкта міжнародного бізнесу, враховуючи пріоритети смарт- спеціалізації Харківського регіону

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Міжнародний ринок капіталу як провідна форма міжнародних економічних відносин.

Тема 1. Міжнародні ринки капіталів: сутність, види, функції та значення.

Поняття світового фінансового ринку: суть, значення, необхідність.

Функції фінансових ринків. Структура і класифікація фінансових ринків. Оцінка змін міжнародного середовища. Ринки товарів і послуг, інструменти та принципи регулювання.

Тема 2. Світові фінансові центри у сфері міжнародних економічних відносин.

Еволюція підходів до світових фінансових центрів з урахуванням особливостей національного і міжнародного середовища. Формування світових фінансових центрів. Інституційне середовище світових фінансових центрів. Теорії та механізми реалізації міжнародних валютно-фінансових і кредитних відносин.

Тема 3. Посередницька діяльність на міжнародних ринках капіталів.

Теорії фінансового посередництва. Фінансове посередництво на ідеальному та неідеальному ринках, враховуючи пріоритети смарт- спеціалізації Харківського регіону. Фінансові центри – організаційна форма організації фінансового капіталу.

Тема 4. Особливості кон'юнктури міжнародних ринків капіталу та конкурентоспроможність світових фінансових центрів.

Методи вивчення динаміки кон'юнктури, стратегії щодо конкурентоспроможності компанії, маркетингової, конкурентної, інноваційної,

фінансової діяльності та інші з урахуванням напряму діяльності суб'єкта міжнародного бізнесу.

Особливості інформації міжнародних фінансових ринків та фінансової інформації в цілому. Особливості практичних проблем у сфері міжнародної торгівлі товарами та послугами, міжнародного руху капіталу, міжнародних валютно-фінансових та кредитних відносин.

Тема 5. Ризик та дохідність на міжнародних ринках капіталів.

Розвиток світового фінансового ринку як каталізатора кризових глобалізаційних процесів. Національні інтереси України на міжнародних ринках капіталу з урахуванням безпекової компоненти міжнародних економічних відносин.

Ризики та суперечливість міжнародного руху фінансового капіталу з урахуванням напряму діяльності суб'єкта міжнародного бізнесу.

Тема 6. Фондові біржі світу та їх операції з урахуванням безпекової компоненти міжнародних економічних відносин.

Сутність та характеристика фондової біржі в умовах цифровізації. Біржові операції та їх класифікація капіталу. Розвиток біржового механізму з урахуванням безпекової компоненти міжнародних економічних відносин.

Змістовий модуль 2. Вплив глобалізації на здійснення та регулювання соціально-трудова відносини при здійсненні професійної діяльності у сфері міжнародних економічних відносин.

Тема 7. Міжнародна трудова міграція та роль держави в регулюванні міграційних процесів.

Сутність міжнародної трудової міграції. Види міжнародної трудової міграції. Роль держави в регулюванні міграційних процесів. Міжнародні конфлікти і суперечки, їх вирішення на міжнародному рівні, відстоюючи національні інтереси України.

Тема 8. Механізм саморегулювання міжнародного ринку праці.

Теоретичні основи саморегулювання ринку праці.

Регулююча роль попиту та пропозиції на конкурентному ринку праці. Закони Хікса-Маршала. Перехресна еластичність попиту на працю.

Класичні моделі ринку праці та особливості їх саморегулювання. Зарубіжні моделі ринків праці і технічні умови реалізації моделей у сфері міжнародних економічних відносин.

Тема 9. Особливості національного ринку праці України та тенденції розвитку міжнародного ринку праці.

Правове регулювання національного ринку праці України.

Тенденції розвитку міжнародного ринку праці. Регіональні особливості ринку праці в Україні.

Тема 10. Забезпечення зайнятості населення, їх вирішення на міжнародному рівні, відстоюючи національні інтереси України.

Поняття зайнятості населення, основні концепції зайнятості.

Види і форми зайнятості. Характеристика зайнятості в Україні. Світові тенденції зайнятості.

Механізм регулювання зайнятості населення. Цілі та напрями реалізації політики зайнятості населення в Україні, враховуючи пріоритети старт-спеціалізації Харківського регіону.

Тема 11. Методи регулювання і ресурсне забезпечення ринку праці з урахуванням безпекової компоненти міжнародних економічних відносин.

Основні методи державного регулювання ринків праці і робочої сили. Соціальна політика і соціальний захист населення.

Правові аспекти регулювання ринку праці, враховуючи пріоритети старт-спеціалізації Харківського регіону.

Перелік практичних (семінарських) та / або лабораторних занять / завдань за навчальною дисципліною наведено в табл. 2

Таблиця 2

Перелік практичних (семінарських) та / або лабораторних занять / завдань

Назва теми та завдання	Зміст
Тема 1. Практичне заняття. Завдання 1.	Практичне заняття щодо розвитку міжнародних ринків капіталів: сутність, види, функції та значення. Потрібно визначити характерні ознаки та тенденцій розвитку міжнародних ринків капіталів.
Тема 2. Практичне заняття. Завдання 2.	Потрібно визначити практичні наочні приклади оцінювання привабливості обраної країни щодо виходу підприємства на зарубіжний ринок.
Тема 3. Практичне заняття. Завдання 3.	Сформувати структурні елементи зовнішньоекономічної і зовнішньоторгової політики. Оцінити фактори макросередовища обраної країни.
Тема 4. Практичне заняття. Завдання 4.	Потрібно визначити основні гіпотези дослідження, встановлення цілей і вибір методів дослідження за обраною проблемою.
Тема 5. Практичне заняття. Завдання 5.	Проаналізувати матеріал для виконання творчого завдання. Розробити анкету маркетингового дослідження.
Тема 6. Практичне заняття. Завдання 6.	Сформувати сутність та характеристика фондової біржі. Біржові операції та їх класифікація капіталу. Розвиток біржового механізму.
Тема 7. Практичне заняття. Завдання 7.	Потрібно визначити основні тенденції розвитку міжнародної трудової міграції. Види міжнародної трудової міграції. Роль держави в регулюванні міграційних процесів.
Тема 8. Практичне заняття. Завдання 8.	Практична робота щодо оцінювання привабливості ринку та конкурентних позицій.

Тема 9. Практичне заняття. Завдання 9.	Практична робота щодо процедури оцінювання способів виходу вітчизняних підприємств на зарубіжні ринки. Порівняти стратегії виходу підприємства на зовнішні ринки.
Тема 10. Практичне заняття. Завдання 10.	Охарактеризувати поняття зайнятості населення, основні концепції зайнятості. Зробити аналіз зайнятості в Україні. Порівняти зі світовими тенденціями зайнятості. Проаналізувати механізм регулювання зайнятості населення. Цілі та напрями реалізації політики зайнятості населення в Україні.
Тема 11. Практичне заняття. Завдання 11.	Потрібно визначити основні методи державного регулювання ринків праці і робочої сили. Дослідити питання соціальної політики і соціальний захист населення. Правові аспекти регулювання ринку праці.

Перелік самостійної роботи за навчальною дисципліною наведено в табл. 3

Таблиця 3

Перелік самостійної роботи

Назва теми	Зміст
Тема 1. Міжнародні ринки капіталів: сутність, види, функції та значення; Тема 2. Світові фінансові центри у сфері міжнародних економічних відносин; Тема 3. Посередницька діяльність на міжнародних ринках капіталів; Тема 4. Особливості кон'юнктури міжнародних ринків капіталу та конкурентоспроможність світових фінансових центрів; Тема 5. Ризик та доходність на міжнародних ринках капіталів; Тема 6. Фондові біржі світу та їх операції з урахуванням безпекової компоненти міжнародних економічних відносин; Тема 7. Міжнародна трудова міграція та роль держави в регулюванні міграційних процесів; Тема 8. Механізм саморегулювання міжнародного ринку праці; Тема 9.	Вивчення лекційного матеріалу з питань міжнародної торгівлі в системі міжнародного руху капіталу, робочої сили та нормативно-розпорядчих документів та довідкових матеріалів

Особливості національного ринку праці України та тенденції розвитку міжнародного ринку праці; Тема 10. Забезпечення зайнятості населення, їх вирішення на міжнародному рівні, відстоюючи національні інтереси України; Тема 11. Методи регулювання і ресурсне забезпечення ринку праці з урахуванням безпекової компоненти міжнародних економічних відносин.	
Тема 1. Міжнародні ринки капіталів: сутність, види, функції та значення; Тема 2. Світові фінансові центри у сфері міжнародних економічних відносин; Тема 3. Посередницька діяльність на міжнародних ринках капіталів; Тема 4. Особливості кон'юнктури міжнародних ринків капіталу та конкурентоспроможність світових фінансових центрів; Тема 5. Ризик та доходність на міжнародних ринках капіталів; Тема 6. Фондові біржі світу та їх операції з урахуванням безпекової компоненти міжнародних економічних відносин; Тема 7. Міжнародна трудова міграція та роль держави в регулюванні міграційних процесів; Тема 8. Механізм саморегулювання міжнародного ринку праці; Тема 9. Особливості національного ринку праці України та тенденції розвитку міжнародного ринку праці; Тема 10. Забезпечення зайнятості населення, їх вирішення на міжнародному рівні, відстоюючи національні інтереси України; Тема 11. Методи регулювання і ресурсне забезпечення ринку праці з урахуванням безпекової компоненти міжнародних економічних відносин.	Підготовка до практичних та семінарських занять
Тема 8. Механізм саморегулювання міжнародного ринку праці.	Виконання індивідуального навчально-дослідного завдання за допомогою

Тема 1. Міжнародні ринки капіталів: сутність, види, функції та значення; Тема 2. Світові фінансові центри у сфері міжнародних економічних відносин; Тема 3. Посередницька діяльність на міжнародних ринках капіталів; Тема 4. Особливості кон'юнктури міжнародних ринків капіталу та конкурентоспроможність світових фінансових центрів; Тема 5. Ризик та доходність на міжнародних ринках капіталів; Тема 6. Фондові біржі світу та їх операції з урахуванням безпекової компоненти міжнародних економічних відносин; Тема 7. Міжнародна трудова міграція та роль держави в регулюванні міграційних процесів; Тема 8. Механізм саморегулювання міжнародного ринку праці; Тема 9. Особливості національного ринку праці України та тенденції розвитку міжнародного ринку праці; Тема 10. Забезпечення зайнятості населення, їх вирішення на міжнародному рівні, відстоюючи національні інтереси України; Тема 11. Методи регулювання і ресурсне забезпечення ринку праці з урахуванням безпекової компоненти міжнародних економічних відносин.	використання мультимедійних технологій Написання контрольної роботи
Тема 1. Міжнародні ринки капіталів: сутність, види, функції та значення; Тема 2. Світові фінансові центри у сфері міжнародних економічних відносин; Тема 3. Посередницька діяльність на міжнародних ринках капіталів; Тема 4. Особливості кон'юнктури міжнародних ринків капіталу та конкурентоспроможність світових фінансових центрів; Тема 5. Ризик та доходність на міжнародних ринках капіталів; Тема 6. Фондові	Підготовка до екзамену

біржі світу та їх операції з урахуванням безпекової компоненти міжнародних економічних відносин; Тема 7. Міжнародна трудова міграція та роль держави в регулюванні міграційних процесів; Тема 8. Механізм саморегулювання міжнародного ринку праці; Тема 9. Особливості національного ринку праці України та тенденції розвитку міжнародного ринку праці; Тема 10. Забезпечення зайнятості населення, їх вирішення на міжнародному рівні, відстоюючи національні інтереси України; Тема 11. Методи регулювання і ресурсне забезпечення ринку праці з урахуванням безпекової компоненти міжнародних економічних відносин.	

Кількість годин лекційних, практичних (семінарських) та / або лабораторних занять та годин самостійної роботи наведено в робочому плані (технологічній карті) з навчальної дисципліни.

МЕТОДИ НАВЧАННЯ

У процесі викладання навчальної дисципліни для набуття визначених результатів навчання, активізації освітнього процесу передбачено застосування таких методів навчання, як:

Словесні (лекція (Тема 4, 6, 7, 8, 10), проблемна лекція (Тема 1, 9), лекція-дискусія (Тема 2, 3, 5, 11)).

Наочні (демонстрація (Тема 1 - 11)).

Практичні (практична робота (Тема 1 - 11)).

ФОРМИ ТА МЕТОДИ ОЦІНЮВАННЯ

Університет використовує 100 бальну накопичувальну систему оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти.

Поточний контроль здійснюється під час проведення лекційних, практичних, лабораторних та семінарських занять і має на меті перевірку рівня підготовленості здобувача вищої освіти до виконання конкретної роботи і оцінюється сумою набраних балів: максимальна сума – 60 балів; мінімальна сума, що дозволяє здобувачу вищої освіти скласти екзамен (іспит) – 35 балів.

Підсумковий контроль включає семестровий контроль та атестацію

здобувача вищої освіти.

Семестровий контроль проводиться у формі семестрового екзамену (іспиту). Складання семестрового екзамену (іспиту) здійснюється під час екзаменаційної сесії.

Максимальна сума балів, яку може отримати здобувач вищої освіти під час екзамену (іспиту) – 40 балів. Мінімальна сума, за якою екзамен (іспит) вважається складеним – 25 балів.

Підсумкова оцінка за навчальною дисципліною визначається: сумуванням балів за поточний та підсумковий контроль.

В процесі викладання дисципліни «Міжнародний рух капіталу та робочої сили» використовуються методи, які спрямовані на активізацію та стимулювання навчально-пізнавальної діяльності здобувачів вищої освіти.

Під час викладання навчальної дисципліни використовуються наступні контрольні заходи:

Поточний контроль: практичні або семінарські завдання за темами 1, 5, 7, 9 (5 балів), практикум за темами 2, 3, 4, 6 (5 балів), дві письмові контрольні роботи за змістовими модулями (по 5 балів), індивідуальне навчально-дослідне завдання за темою 8 (10 балів). Виконуючи письмові контрольні роботи, студенти розв'язують проблемні питання, пов'язані з розвитком міжнародної торгівлі товарами, послугами та технологіями, а також виконують тестові завдання з тем відповідних модульних блоків.

Семестровий контроль: Екзамен.

Більш детальну інформацію щодо системи оцінювання наведено в робочому плані (технологічній карті) з навчальної дисципліни.

Приклад екзаменаційного білета та критерії оцінювання для навчальної дисципліни.

Приклад екзаменаційного білета

Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця

Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти

Спеціальність 292 «Міжнародні економічні відносини»

Освітньо-професійна програма «Міжнародний бізнес».

Семестр 4

Навчальна дисципліна «Міжнародний рух капіталу та робочої сили»

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № 1

Завдання 1 (тестове). (30 балів)

1. Інфраструктура міжнародного ринку капіталів не складається з:

- а. страхових компаній;
- б. інститути вільного ринку;
- в. громадських емітентів;
- г. кредитних інститутів, що ведуть справи клієнтів на біржах;
- д. всі відповіді правильні;

е. правильної відповіді немає.

2. Ринок праці - це:

- а. сукупність економічних та юридичних відносин, які виникають у процесі купівлі та продажу трудових послуг працівників (послуг праці)
- б. сукупність набутих, через спеціальну підготовку та досвід роботи, знань, умінь і навичок, необхідних для виконання певного виду трудової діяльності
- в. найскладніший у своєму використанні економічний ресурс
- г. зайнятість, що здійснюється відповідно до вимог інтенсивного типу відтворення та критеріїв економічної доцільності й соціальної результативності, орієнтована на скорочення ручної, непрестижної важкої праці

3. Ринок праці складається:

- а. з ринку робочої сили;
- б. ринку робочих місць;
- в. ринку безробітних;
- г. ринку зайнятих.

4. Зовнішній ринок праці переважає в:

- а. США;
- б. Японії;
- в. Швеції;
- г. Україні.

5. Профспілки можуть впливати на зростання заробітної плати завдяки:

- а. розширенню пропозиції праці через підвищення пенсійного віку;
- б. обмеженню пропозиції праці через збільшення кількості незайнятої молоді;
- в. обмеженню пропозиції праці через обов'язковий вихід на пенсію осіб пенсійного віку, скорочення робочого тижня та ін.

6. Для чисто конкурентного ринку праці характерно:

- а. наявність невеликої кількості фірм, конкуруючих між собою під час наймання конкретної праці;
- б. велика кількість робітників однакової кваліфікації, які пропонують свій труд незалежно один від одного;
- в. фірми контролюють і не диктують ставки заробітної плати.

7. Для якої із теоретичних моделей характерне обґрунтування механізму ринкового саморегулювання ринку за рахунок конкуренції:

- а. класичної;
- б. неокласичної;
- в. кейнсіанської;
- г. монетаристської.

8. Головний фактор досягнення повної зайнятості – це:

- а. коливання ціни робочої сили
- б. підвищення заробітної плати;
- в. кваліфікація робітника.

9. Згідно з якою із теоретичних моделей, ринок праці діє на основі цінової рівноваги, тобто регулятором ринку є ціна робочої сили (заробітна плата), що регулює попит та пропозицію робочої сили:

- а. класичною;
- б. неокласичною;
- в. кейнсіанською;
- г. монетаристською.

10. Як, згідно класичної моделі, вирішується проблема безробіття і дефіциту трудових ресурсів:

- а. за допомогою механізмів ринкового саморегулювання;
- б. за допомогою механізмів позаринкового регулювання;
- в. за допомогою неринкових механізмів регулювання;
- г. немає правильної відповіді.

Завдання 2 (стереотипне). (4 балів)

Інвестор займає строкову позицію гри на пониження 5 квітня за одним червневим ф'ючерсним контрактом на англійські фунти стерлінгів (стандартна партія 62500 фунтів) за ціною 1,7045 дол. за один фунт. Гарантійний внесок 1200 дол., додаткове забезпечення – 900 дол. Потрібно визначити скільки грошей залишиться на рахунку інвестора 8 квітня вранці, якщо останній фунтовий контракт відбувся 5 квітня за ціною 1,7100 дол. За фунт, 6 квітня – 1,7045 дол., а 7 квітня – 1,7005 дол.

Завдання 3 (діагностичне). (6 балів)

Потрібно скласти річний платіжний баланс країни у доларах США на основі інформації щодо наступних зовнішньоекономічних операцій:

- 1) Товарний експорт країни-2,318 млрд. дол.
- 2) Товарний імпорт у країну-4,213 млрд. дол.
- 3) Експорт послуг із країни – 0,517 млрд. дол.
- 4) Імпорт послуг у країну – 0,307 млрд. дол.
- 5) Чисті доходи від інвестицій там - 0,155 млрд. дол.
- 6) Чисті грошові перекази у країну-0,177 млрд. дол.
- 7) Приплив капіталу країну - 1,712 млрд. дол.
- 8) Відтік капіталу із країни - 0,68 млрд. дол.

Розрахувати сальдо балансу зовнішньої торгівлі, сальдо балансу товарів та послуг, сальдо балансу за поточними операціями, сальдо балансу руху капіталів, загальне сальдо балансу за поточними операціями та руху капіталів.

Рекомендації щодо розв'язання.

За методикою МВФ статті платіжного балансу поділяються на два розділи: рахунок поточних операцій та рахунок руху капіталу та фінансів. Історично найбільша увага приділялася рахунку поточних операцій, а точніше його сальдо.

Найважливіша складова частина платіжного балансу за поточними операціями - торговельний баланс. Торговий баланс відбиває співвідношення вартості експорту та імпорту товарів країни за відповідний період. За методикою МВФ прийнято також показувати особливу позицією у платіжному балансі односторонні перекази.

Серед них:

- 1) державні операції – субсидії іншим країнам по лінії економічної допомоги, державні пенсії, внески до міжнародних організацій;
- 2) приватні операції – перекази іноземних робітників, фахівців, родичів на батьківщину. Баланс руху капіталів та кредитів виражає співвідношення вивезення та ввезення державних та приватних капіталів, наданих та отриманих міжнародних кредитів. За економічним змістом ці операції поділяються на дві категорії: міжнародний рух підприємницького та позичкового капіталу.

Критерії оцінювання

Підсумкові бали за екзамен складаються із суми балів за виконання всіх завдань, що округлені до цілого числа за правилами математики.

Алгоритм вирішення кожного завдання включає окремі етапи, які відрізняються за складністю, трудомісткістю та значенням для розв'язання завдання. Тому окремі завдання та етапи їх розв'язання оцінюються відокремлено один від одного таким чином:

Завдання 1 (тестове). (30 балів)

За кожний правильний тест, при наявності розрахунків – 3 бали.

Завдання 2 (стереотипне). (4 бали)

2 – відповідь за правильні розрахунки;

2 – обґрунтована відповідь за прийняте рішення для інвестора.

Завдання 3 (діагностичне). (6 балів)

2 - розраховано сальдо балансу зовнішньої торгівлі;

2 - розраховано сальдо балансу зовнішньої торгівлі, сальдо балансу товарів та послуг, сальдо балансу за поточними операціями;

2 - розраховано сальдо балансу зовнішньої торгівлі, сальдо балансу товарів та послуг, сальдо балансу за поточними операціями, сальдо балансу руху капіталів, загальне сальдо балансу за поточними операціями та рухи капіталів.

Затверджено на засіданні кафедри «Міжнародні економічні відносини»
Протокол № 1 від 28.08.2023 року

Завідувач кафедри _____
(підпис)

Екзаменатор _____
(підпис)

Ірина ОТЕНКО
(прізвище та ініціали)
Аліна ЛИТВИНЕНКО
(прізвище та ініціали)

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Архієреєв С. І. Міжнародна економіка і міжнародні економічні відносини [Текст]: навч. посіб. / С. І. Архієреєв, Н. М. Волоснікова, С. О. Климова; за ред. С. І. Архієреєва; Нац. техн. ун-т «Харків. політехн. ін-т». – Харків: Вид-во Іванченка І.С., 2019. – 233 с.
2. Міжнародна економіка в таблицях, схемах, формулах, задачах і прикладах [Текст]: навч. посіб. / П. П. Гаврилко, А. В. Колодійчук, С. П. Лазур, Ф. А. Важинський; Київ. нац. торг.-екон. ун-т, Ужгор. торг.-екон. ін-т. – Львів: ННВК «АТБ», 2019. – 257 с.
3. Міжнародна торговельна діяльність: підручник / В. В. Рокоча, В. Г. Алькема, В. І. Терехов, Б. М. Одягайло, К. В. Ковтонюк, Л. Г. Харсун, С. І. Ткаленко, С. В. Співаковський, Т. В. Співаковська, Н. М. Літвін, Г. П. Оласюк, О. І. Горбачук, О. І. Стародубцева, Н. О. Дмитрієва. – Київ: ВНЗ «Університет економіки і права «КРОК», 2018 – 698 с.
4. Литвиненко А. О. Формування міжнародної конкурентоспроможної стратегії підприємства / А. О. Литвиненко, О. Д. Литвиненко // Economic strategies for the development of society: collective monograph / Illiashenko K., Bezverkhnia Y., – etc. – International Science Group. – Boston : Primedia eLaunch, 2020. – Розд. 12.3. – С. 312 – 332. – Режим доступу: http://www.repository.hneu.edu.ua/bitstream/123456789/26080/1/1_Формування_між_народної_конкурентоспроможної_стратегії_підприємства.pdf

Додаткова

5. Lebid O.V., Lytvynenko A. O. International Finance. Guidelines to practical tasks and independent work of Bachelor's (first) degree students of speciality 292 «International Economic Relations», educational program «International Business» [Electronic resource] / compiled by O. Lebid, A. Lytvynenko; Simon Kuznets Kharkiv national university of economics. – Kharkiv : S. Kuznets KhNUE, 2023. – 44 p. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.repository.hneu.edu.ua/bitstream/123456789/30032/1/2023-Лєбідь%20О.В.%2c%20Литвиненко%20А.О..pdf>
6. Krugman Paul, Maurice Obstfeld and Marc Melitz. International Economics: Theory and Policy/ Krugman P. – Harlow, England : Pearson, 11th edition, 2018. – 800 p.
7. Lytvynenko A. Formation of the strategy of the company in international business / A. Lytvynenko, E. Lytvynenko // International scientific journal «Internauka». Series: «Economic Sciences». – 2023. – № 2. Режим доступу: http://www.repository.hneu.edu.ua/bitstream/123456789/29205/1/1_FORMATION%20OF%20THE%20STRATEGY%20OF%20THE%20COMPANY%20IN%20INTERNATIONAL%20BUSINESS.pdf
8. Lytvynenko A. O. Directions of functioning of international business in the globalized environment // А. О. Lytvynenko, О. Д. Lytvynenko // Інтернаука: фаховий

міжнародний науковий журнал Серія: «Економічні науки». – 2022. № 1(57) – С. 142-148. Режим доступу: http://www.repository.hneu.edu.ua/bitstream/123456789/27397/1/1.%20Статья_Литвиненко_Інтернаука.pdf

9. Lytvynenko A. O. Formation of international competitiveness of the region on the basis of the innovation and investment model of development in China / A. O. Lytvynenko, O. D. Lytvynenko // Інтернаука: фаховий міжнародний науковий журнал Серія: «Економічні науки» – Київ : Вид. дім «Інтернаука», 2021. – № 12 (01/45) / 2021. – С. 42-48. Режим доступу: http://www.repository.hneu.edu.ua/bitstream/123456789/26066/1/6_выпуск.pdf

10. Lytvynenko A. Environmental and social responsibility management in international entrepreneurship in EU countries // Alina Lytvynenko, Olena Lytvynenko, Yevheniia Sribna, Nataliia Shmatko, Liliya Kustrich, Lyudmila Parhomenko, Tetiana Neboha E3S Web of Conferences 408, 2023, 01024 Режим доступу: https://www.e3s-conferences.org/articles/e3sconf/abs/2023/45/e3sconf_iscmee2023_01024/e3sconf_iscmee2023_01024.html

Інформаційні ресурси

11. Державна митна служба України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.customs.gov.ua

12. Державна служба статистики України. URL Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.ukrstat.gov.ua/

13. Державний комітет України у справах національностей та міграцій [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.scnm.gov.ua

14. Державний інформаційно-аналітичний центр моніторингу зовнішніх товарних ринків Держзовншіінформ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.ukrdzi.com

15. Міністерство закордонних справ України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.mfa.gov.ua

16. Про затвердження Порядку застосування загального стандарту звітності та належної перевірки інформації про фінансові рахунки (Common Standard on Reporting and Due Diligence for Financial Account Information). Наказ. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1090-23#Text>

17. Про режим іноземного інвестування. Закон України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/93/96-вр#Text>